

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی

صلاحیت، آئین دادرسی، تخلفات و اجرای احکام

سازمان تغذیه و بهداشت

تألیف: ایوب حمیدی

کارشناس ارشد حقوق

سرشناسه	:	حمیدی، ایوب، ۱۳۴۷ -
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام Iran, Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	بررسی صلاحیت، آیین دادرسی، تخلفات و اجرای احکام سازمان تعزیرات حکومتی / تألیف ایوب حمیدی.
مشخصات نشر	:	اهواز: مهزیار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۵ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۵-۴۸-۸ ریال ۱۸۰۰۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا.
موضوع	:	سازمان تعزیرات حکومتی
رشد	:	صلاحیت حقوقی -- ایران
موضوع	:	Competent authority -- Iran
موضوع	:	آیین دادرسی جزایی -- ایران
موضوع	:	Criminal procedure -- Iran
موضوع	:	حقوق جزا -- ایران
موضوع	:	Criminal law -- Iran
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹ / ۴۸ ب ۸ / ۳۸۰ KMH
رده‌بندی دیویی	:	۳۶۴ / ۲۵۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۸۸۹۵ -

بررسی صلاحیت، آیین دادرسی، تخلفات و

اجرای احکام سازمان تعزیرات حکومتی

تألیف: ایوب حمیدی

ناشر: مهزیار

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۷۵-۴۸-۸ ISBN: 978-600-6075-48-8

اهواز: انتشارات مهزیار (وابسته به کتابفروشی جعفری)، خیابان شریعتی، خیابان وکیل

فاکس: ۲۲۱۶۳۳۳

تلفن: ۲۲۲۳۲۲۵

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۴
مقدمه.....	۵
جایگاه تعزیرات حکومتی در فقه و حقوق ایران.....	۵
سیر تحول قانونگذاری و تاریخچه تعزیرات حکومتی.....	۶

فصل اول: صلاحیت و آئین دادرسی در سازمان تعزیرات حکومتی

مبحث اول: صلاحیت‌های سازمان تعزیرات حکومتی.....	۸
۱- شعب آری تعزیرات حکومتی.....	۱۰
۲- شعب تجدیدنظر تعزیرات حکومتی.....	۱۷
تخفیف و تعلیق مجازات در تعزیرات حکومتی.....	۲۴
مروز زمان.....	۲۷
مبحث دوم: صلاحیت‌های شعب تعزیرات حکومتی در رسیدگی به تخلفات قاچاق کالا و ارز.....	۲۸
مبحث سوم: هیات صنفی.....	۳۰
مبحث چهارم: صلاحیت‌های شعب تعزیرات حکومتی در رسیدگی به تخلفات بهداشتی و درمانی.....	۳۲

فصل دوم: تخلفات بهداشتی، درمانی (مواد ۴ تا ۱۴ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی درمانی)

مبحث اول: تخلفات مربوط به خدمات تشخیصی-درمانی.....	۳۵
مبحث دوم: تخلفات مربوط به داروخانه‌ها.....	۴۵
مبحث سوم: تخلفات مربوط به شیرخشک و غذای کودک.....	۶۱
مبحث چهارم: تخلفات مربوط به لوازم و ملزومات پزشکی و دندانپزشکی.....	۶۲
مبحث پنجم: تخلفات مربوط به شرکت‌های توزیع‌کننده دارو، شیرخشک، ملزومات پزشکی، دندانپزشکی و آزمایشگاهی.....	۶۳
مبحث ششم: تخلفات مربوط به تولید، توزیع، فروش مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی.....	۶۵

فصل سوم: تخلفات موضوع قانون تعزیرات حکومتی (مواد ۲ و ۵۴)

مبحث اول: تخلفات مربوط به بخش خصوصی و غیر دولتی.....	۸۱
مبحث دوم: تخلفات بخش دولتی.....	۱۲۲

فصل چهارم: تخلفات موضوع قانون نظام صنفی (مواد ۵۷ تا ۹۱)

مبحث اول: تخلفات صنفی.....	۱۳۰
مبحث دوم: اجرای احکام تعزیرات حکومتی.....	۱۶۶
منابع.....	۱۷۴

پیشگفتار

یکی از مهمترین وظایف دولت‌ها، ایجاد نظم در همه زمینه‌های جامعه است. این وظیفه از راه وضع قانون و نظارت بر حسن اجرای آن، تحقق می‌یابد. بازار داخلی تجلی‌گاه و مظهر امور اقتصادی هر جامعه‌ای می‌باشد. در این راستا، دولت‌ها به منظور برقراری نظم و کنترل تعادل بازار از یک طرف و اعمال حاکمیت خود از طرف دیگر، از راه وضع قوانین در تنظیم بازار دخالت می‌کنند. دامنه و وسعت این دخالت در کشورهای مختلف، بستگی به عوامل متعددی از جمله وضعیت سیاسی و اقتصادی آن کشور دارد. در کشورهایی که از استقرار سیاسی لازم و اقتصاد مبتنی بر عرضه و تقاضا برخوردارند، این دخالت به صورت محدود و در حد نظارت بعمل می‌آید، اما در کشورهایی که به دلیل بروز جنگ (اعم از داخلی یا خارجی) یا تحریم، از استقرار سیاسی و اقتصادی لازم برخوردار نمی‌باشند، دولت‌ها به صورت پررنگ در اقتصاد در سطح کلان و خرد، دخالت می‌کنند. با نگاهی به سیر تحولات ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تا به امروز، میزان و نحوه و وسعت دخالت دولت در بازار و اقتصاد، انعکاسی از این واقعیت‌ها است.

یکی از مقرراتی که در ایران -حتی به منظور کنترل و دخالت در بازار به تصویب رسید، مقررات مربوط به تعزیرات حکومتی است که در نهایت منجر به تأسیس سازمان تعزیرات حکومتی در سال ۱۳۷۳ شد و تاکنون و به دلیل عدم زوال علت، ای وجود آورنده آن، به وظایف محوله در حدود صلاحیت‌های پیش‌بینی شده در قانون فعالیت می‌کند. علیرغم گذشت بیش از بیست سال از تأسیس این سازمان و صلاحیت‌های گسترده آن در رسیدگی به تخلفات اقتصادی، بهداشتی درمانی و قاچاق کالا و ارز، تاکنون مجموعه مستقلی در شرح و تبیین مواد قانونی مرتبط با صلاحیت، آیین دادرسی، تخلفات و اجرای احکام در این سازمان در قالب کتاب نگاشته نشده است. دسترسی به برداشت‌های این سازمان از مواد قانونی موجود و وقوف به حقوق و تکالیف خود، از سوی اشخاصی که به نوعی با این سازمان در ارتباطند، دلیل اصلی نگارش این کتاب است. در این کتاب، شمار از نظریه‌های اداره کل حقوقی سازمان، قوه قضائیه و آراء شعب دیوان عدالت اداری و تجارب بیست ساله خود در تصدی شعب بدوی و تجدیدنظر در این سازمان، استفاده نموده ام تا دیدگاه‌های حقوقی این مراجع دست اندر کار در کنار تجارب عملی، برای استفاده کنندگان از این کتاب مفیدتر گردد. در تهیه مطالب این کتاب از کمک و مساعدت «معاونت محترم غذا و دارو دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز» و «متولیان محترم حوزه علمیه آیت‌الله کرمی اهواز» برخوردار بودم که بر خود لازم می‌بینم از مسئولین این دو نهاد تشکر و قدردانی نمایم. بررسی مقررات مربوط به قاچاق کالا و ارز به دلیل اهمیت و گستردگی و عدم سنخیت با تخلفات این مجموعه، به وقت دیگری موکول شده است.

جایگاه تعزیرات حکومتی در فقه و حقوق ایران

تعزیر از ریشه عَزَرَ در نزد فقها^۱ و لغویون^۲ به معانی مختلف همچون زدن، تعظیم، جلوگیری کردن، بازگرداندن، سرزنش و ملامت نمودن، نصرت و یاری کردن همراه با احترام، توفیق و تأدیب و تنبیهی برای گناهای که در شرع، حدی برای آنها تعیین نشده و اختلاف مقدار آن بسته به نوع گناه و حالت جرم است، بکار می‌رود. برای بررسی جایگاه «تعزیرات حکومتی» از منظر فقهی، لاجرم باید به نهاد «حسبه» در فقه اشاره کرد. حسبه از ریشه «حَسَبَ» به معنای شمارش کردن است.^۳ اما استعمالات و کارهای چندی برای آن نقل شده است. از جمله انجام دادن کاری برای رضای خدا.^۴ دکتر وهبه الزحیلی در این مورد می‌نویسد: «حسبه امری مربوط به نظام عمومی و آداب (شرعی) و گاه مربوط به جرم و بنیادین است که به منظور حمایت از ارزش‌های انسانی و دینی و تکوین جامعه‌ای برتر انجام می‌شود و آداب این ولایت دینی همان فریضه‌ی امر به معروف و نهی از منکر است».^۵ الماوردی معتقد است: «حسبه امر به معروف است آنگاه که ترک آن معروف، آشکار شود و نهی از منکر است هنگامی که عمل زشت، آشکارا انجام پذیرد».^۶

در اصطلاح فقهای متأخر شیعه، این اصطلاح در بحث از مبنای حکومت، ولایت و جواز تصرف استعمال می‌شود. در فقه شیعه دو دیدگاه نسبت به حسبه مورد توجه است. مور حسبیه وجود دارد. برخی دایره امور حسبیه را محدود می‌دانند و برخی آن‌را در مفهوم گسترده آن پذیرفته‌اند. حسبه به معنای محدود، شامل امور خاصی مانند تنفیذ حدود شرعی، صرف وجوه تشریعی در موارد خاص خود، تولی موقوفات عامه در صورت فقدان متصدی شرعی، حفظ اموال عامه، بر عهده گرفتن امور صغیران و ایام و سفیهان در صورتی که ولی شرعی نداشته باشند و بسیاری از موارد دیگر است که در ابواب مختلف فقهی مورد بحث قرار گرفته است، لکن در معنای وسیع و گسترده آن همه، اموری را شامل می‌گردد که شارع مقدس راضی به ترک و افعال آن نیست. به همین جهت برخی از فقهاء، تصدی امور سیاسی و تنظیم امور زندگی دنیوی مردم را نیز از موارد حسبه دانسته‌اند. امام خمینی (ره) نیز درباره‌ی گستره‌ی امور حسبیه می‌فرماید: «پوشیده نیست که حفظ نظام و نگهداری مرزهای مسلمانان

۱. البصری البغدادی الماوردی، ابوالحسن علی‌ابن محمد بن حبیب، الاحکام السلطانیة، نشر دارالفکر، بیروت ۱۴۲۲ ق ۲۰۰۲

۲. مذکور، ابراهیم، المعجم الوسیط، مجمع اللغة العربیة، دارالدعوة، الطبعة الثانیة، استامبول ترکیه ۱۴۱۰ ق ۱۹۸۹ م

۳. همان، واژه «حَسَبَ»

۴. ابن منظور، لسان العرب، ج ۳ ص ۱۶۴، چاپ سوم دارالاحیاء التراث العربی، بیروت ۱۴۱۹ ق ۱۹۹۹

۵. الزحیلی، وهبه، فقه الاسلام و أدلته، ج ۸، صص ۶۲۶۰ - ۶۲۵۹، نشر احسان، الطبعة الثالثة، تهران ۱۴۲۷ ق

۶. الماوردی، همان ص ۲۳۶

و حفظ جوانان از انحراف و جلوگیری از تبلیغات ضد اسلامی و مانند این امور از آشکارترین موارد حسبه است.^۱

سیر تحول قانون‌گذاری و تاریخچه تعزیرات حکومتی

یکی از مهمترین وظایف و مسئولیت‌های محوله به دولت‌ها و حکومتها، تامین امنیت اجتماعی بویژه سلامت روابط اقتصادی و جلوگیری از تخلفات و نابسامانی‌های موجود در بازار و اوضاع احوال حاکم بر داد و ستد مردم می‌باشد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی شرایط سیاسی حاکم بر جامعه به واسطه وقوع انقلاب و جنگ تحمیلی منجر به اعمال سیاست‌های قیمت‌گذاری گسترده در کشور شد. در اوایل اقام در سال ۱۳۵۸ (مرکز بررسی قیمت‌ها) و (سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان) با عنوان (سازمان حمایت از مصرف‌کننده و تولیدکننده) در یکدیگر ادغام شدند و وظایف بسیار گسترده‌ای از جمله قیمت‌گذاری، نظارت و پیگیری قیمت‌گذاری به این نهاد محول گردید. در طول دوران جنگ بسیاری از کالاها و خدمات مشمول قیمت‌گذاری شدند و در واقع این دوره را می‌توان دوره دخالت مکرر و وسیع دولت در مکانیزم قیمت‌ها دانست. با پایان جنگ و شروع برنامه اول توسعه که با بر سه‌هار آزادسازی اقتصادی همراه بود، شاهد کاهش سیاستهای قیمت‌گذاری توسط دولت بودیم. به گونه‌ای که در سال ۱۳۶۸ به تدریج اقلام مشمول قیمت‌گذاری کاسته شد و روند حذف تدریجی قیمت‌گذاری این اقلام آغاز گردید که در نتیجه اعمال این سیاست، در اوایل سال ۱۳۷۱ تعداد اقلام مشمول قیمت‌گذاری بسیار کم شد و این روند تا اواسط سال ۱۳۷۳ ادامه پیدا کرد. به واسطه افزایش سطح عمومی قیمت با طی سالهای ۷۳-۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی خواستار قیمت‌گذاری تعدادی از اقلام اساسی شد. همچنین ارگانهای مهمی جهت قیمت‌گذاری و نظارت بر آن تشکیل گردید که عبارتند از: ستاد پشتیبانی، برنامه تنظیم بازار، سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت‌ها و سازمان تعزیرات حکومتی.

در سال ۱۳۷۳ با تصویب مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام صلاحیت رسیدگی به تخلفات موضوع قانون تعزیرات حکومتی از دادسرا و دادگاه‌های انقلاب به سازمان تعزیرات حکومتی محول گردید. در حال حاضر تعزیرات حکومتی نیز بر همین مبنا به استناد قانون تعزیرات حکومتی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ با اصلاحات سال ۷۳ و قوانین مرتبط تشکیل و در حدود صلاحیت‌های مصرح در قوانین فعالیت می‌نماید که در ادامه به بررسی صلاحیت‌ها، آیین دادرسی، تخلفات مشمول قوانین مربوط و نحوه اجرای آراء صادره می‌پردازیم.

۱. امام خمینی، روح‌الله، کتاب البیع، ج ۲، ص ۴۹۷، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام‌الخمينی، الطبعة الاولى، تهران ۱۴۲۱ق